

Blåklinten

Årgång 91 Nr 2, Juni 2021

Föreningen Östergötlands Barn

JUBILEUMSNUMMER

Föreningen Östergötlands Barn
100 år
1921 - 2021

Ordförandens hälsning

Kära FÖB-medlemmar!

Vi befinner oss fortfarande i FÖB:s jubileumsår. Det kanske inte märks så mycket. Men flera lokalföreningar har lyckats med sina planerade utställningar trots restriktioner och en del stängda bibliotek. Det var där vi hade tänkt att förmedla FÖB:s historia och nutid. Några har fått möjligheten att göra utställningar i skyltfönster och andra väntar på bättre tider.

Ytterligare ett bevis på att FÖB firar 100 år är boken *Med barnen i centrum*. Författare är Ann-Marie och Sören Hjelm. Längre fram i tidningen finns mer att läsa om boken.

Detta nummer av Blåklinten andas jubileumsår med mycket intressant historia och presentationer av medlemmar. Du kommer att få läsa om Barbro Albinsson, Lysing och Kerstin Edlund, Gullbergs lokalförening samt förra redaktören av Blåklinten, Gunnar Hillar.

Från artikeln Decennium för decennium; på 1920-talet tillverkades och såldes "Propaganda-artiklar" som brevkort, kaffekoppar med blåklint och mycket mer. Idag hittar du delvis samma presentartiklar på vår hemsida under rubriken Webshop/presentartiklar.

Även den här gången hoppas jag att få se er på ett jubileum lördagen den 2 juli 2022 i Linköping.

Ha det så bra och fortsatt att vara rädda om varandra!

Varma hälsningar!
Annika Hassel
Ordförande Centralstyrelsen

Kontakta FÖB

CENTRALSTYRELSEN
Annika Hassel, Söderköping
070 578 98 08
annika@telia.com
Org.nr: 822000-7465
Bg.nr: 608-0949

LOKALFÖRENINGAR
Linköping
Mona Thörnblad, Linköping
013 15 15 23
thornblad.mb@outlook.com

Vadstena-Motala
Ann-Marie Hjelm,
Vadstena
076 142 69 00
ann-marie@dittbarnombud.se

Mjölby-Vifolka
Anna Frey, Mjölby
070 787 8562
frey_bosgard@hotmail.com

Skänninge-Göstring
Gunilla Jonsson, Skänninge
073 097 72 43
jonsson.follinge@telia.com

Hammarkind
Annika Hassel, Söderköping
070 578 98 08
annika@telia.com

Finsponga län
Agneta Mörner, Finspång
070 575 50 92
am@holmenssateri.se

Lysing
Ingrid Staaf, Ödeshög
070 228 71 51

Ydrebygden
Maria Cleveson, Ydre
073 039 00 08
maria.cleveson@gmail.com

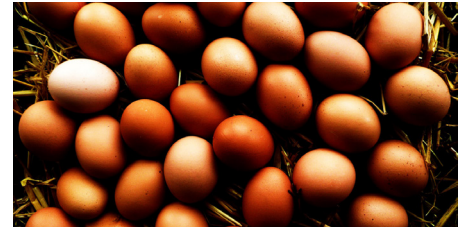
Gullberg
Catharina Reinholdsson, Vreta Kloster
070 378 68 84
catharina.reinholdsson@hotmail.com

Boxholm-Göstring
Karin Eriksson, Boxholm
070 518 97 47
eriksson.rinna@hotmail.com

Lösing-Björkekind- Östkind
Anki Jarl, Norrköping
070 492 64 29
anki.jarl@icloud.com

Se nyheter på...
FÖB:s hemsida
www.ostergotlandsbarn.se

Ägg Ägg Ägg

Förr i tiden på landsbygden när vårljuset kom tillbaka började hönsen att lägga ägg igen efter vinterns mörker. Under de år som FÖB drev Blåklintshemmet i Linköping hjälpte lokalföreningarnas medlemmar till ekonomiskt och med bidrag i natura. Många hade inte råd att ge bidrag i kronor, men däremot kunde man ge bidrag i form av ägg. Och det gick naturligtvis åt en hel del ägg i köket på Blåklintshemmet.

Under 1930- och 1940-talen var den stora ägginsamlingen under våren ett återkommande projekt för att hjälpa Blåklintshemmet. Ofta fick man fler ägg än vad husmor kunde använda. Överskottet såldes och förvandlades till sköna kronor som användes för andra inköp till köket.

Krigsvåren 1940 rapporterades att insamlingen uppnått en rekordnivå av 407 tjug ägg. I skolan fick vi lära oss att ett tjug är lika med 20 st. Det innebar att husmor på Blåklintshemmet fick 8140 ägg att ta hand om den våren. Man kan ana att barnen fick äta många pannkakor och sockerkakor den våren och att husmor dessutom fick ett bra tillskott i hushållskassan.

Blåklinten är medlemstidning för Föreningen Östergötlands Barn
Ansvarig utgivare: Annika Hassel
Tel: 070 578 98 08
Epost: annika@telia.com
Redaktör: Sören Hjelm
Tel: 070-394 04 76
Epost: soren@hjinformation.se
Layout och sättning: Sören Hjelm
Text och foto: Sören Hjelm, om inte annat anges.
Tryck: ALA Tryck, Vadstena
Nästa nummer: 10 September 2021

Barbro Albinsson i FÖB Lysing

Barbro Albinsson i Ödeshög är ett känt namn i Lysings lokalförening och i FÖB Östergötland. Hon har varit valberedningens ordförande i Lysing i ett oräkneligt antal år, men också tidigare ordförande i centralstyrelsens valberedning i flera år. Om man är ordförande för en valberedning är det en stor fördel om man har lätt för att tala med människor på ett smidigt och övertygande sätt, både med dem man känner och inte känner. Det är en förmåga som Barbro alltid har haft, och som i det här sammanhanget medfört ett gott resultat i arbetet. Barbro har alltid trivts med uppgiften att arbeta i valberedningar. Naturligtvis har hon inte heller dragit sig undan för andra uppgifter i föreningen.

Barbro Albinsson, FÖB Lysing

Men för att börja från början, så är det på det sättet att Barbro först var passiv medlem i FÖB i flera decennier.

Det var, liksom för så många andra, hennes mor som såg till att tösen blev medlem i FÖB. Barbro är visserligen född i Huskvarna men Östergötland har ändå blivit hennes kära hemmalän. När Barbro var åtta år dog hennes pappa. Han var ingenjör på vapenfabriken i Huskvarna (dessutom en ivrig och berömd tävlingsförare på Huskvarna motorcyklar). Dödsfallet innebar att Barbro och hennes mamma så småningom kom att bo i Heda, utanför Ödeshög. Barbro hade en moster, Ingrid Ekman, som var lärare och kantor där, och Barbros mamma blev hennes husföreståndarinna.

Det innebar att under uppväxtåren var Barbro Heda-bo. Konfirmationen skedde visserligen i Västra Tollstads kyrka eftersom det var en sommarkurs där. Efter realexamen gick Barbro på Borghamns lantushållsskola och på Ulvhälls lantbruksskola i Södermanland. Där träffade Barbro sitt livs kärlek, Nils-Inge, som kom från en gård i Hannäs i Åtvidabergs kommun.

De gifte sig 1951 och började ett liv tillsammans. Familjen utökades med två flickor. Nils-Inge utbildade sig till lantmästare på Alnarp i Skåne och familjen bosatte sig på föräldragården Nora i Hannäs.

Barbros första möte med och upplevelse av FÖB var 1956 när FÖB:s stora sammarmöte var på Sturefors slott utanför Linköping. Barbro visste att hennes mamma och moster, som naturligtvis båda var FÖB-medlemmar, skulle åka till Sturefors och delta. Barbro placerade därför sina två små flickor i familjens bil och åkte upp till Sturefors för att få träffa sin mamma och moster. Det som Barbro minns bäst från sammarmötet i Sturefors var den långa paraden av östgötklädda kvinnor som tågade så vackert och stilfullt in i den stora slottsparken. I täten en fanborg

med svenska flaggor och därefter alla deltagarna uppdelade efter de olika häraderna och med ett häradsstandar i täten på varje grupp.

Så småningom blev Nils-Inge erbjuden en tjänst som rådgivare på ett lantbrukskooperativ i Etiopien, långt ut på landsbygden 20 mil söder om Addis Abeba. Familjen var nu, när de reste till Etiopien, fulltalig med två döttrar, Cajsas och Charlotte, 17 respektive 13 år, och en liten son, Erik, 8 månader gammal. Cajsas blev praktikant på kliniken på en missionsstation alldeles i närheten.

Charlotte började på högstadiet i den svenska skolan som fanns inom området. Nils-Inge förlängde sitt kontrakt med två år i taget. Efter fyra år fick han förflyttning till huvudstaden Addis Abeba. Barbro fick omgående arbete på Sida-kontoret på den svenska ambassaden. Så småningom började sonen Erik i en engelsk kindergården och påbörjade senare sin skolgång i en amerikansk skola. De båda döttrarna reste hem till Sverige för fortsatt utbildning och skolgång.

Efter tio år i Etiopien fick Nils-Inge ett erbjudande om att bli chef för lantbrukskooperationen i Zambia, med sin tjänst i huvudstaden Lusaka. Barbro värvades som sekreterare på det svenska biståndskontoret och Erik gick i en engelsk skola. Deras tid i Zambia varade i fem år.

Barbro säger att åren i Afrika var bra och trevliga. Både hon och Nils-Inge hade arbeten som de trivdes med, samtidigt som sonen Erik gick i skola och vande sig med andra miljöer och språk.

Efter åren i Zambia tog Nils-Inge tjänst med ett biståndsprojekt i Bangladesh och de möttes då av en helt annan värld. Klimatet var sämre och fattigdomen större. De blev kvar i Bangladesh i två år.

Barbro har under många år varit turistvärd och guide i Ödeshög. Efter en utbildning i regi av Vadstena Folkhögskola fick hon anställning på turistbyrån i Ödeshög. Eftersom hon behärskade engelska flytande fick hon ofta guida utländska gäster. Hennes specialitet var Alvastra klosterruin och trakten däromkring, bland annat i samband med Alvastraspelen på somrarna. Under en period hade hon och Nils-Inge guidningen vid Röks informationsbyrå på entreprenad hos kommunen.

Barbro är tacksam för sina år tillsammans med FÖB. Hon anser att föreningen har gjort och gör stor nytta genom sina bidrag till sjuka och behövande barn och ungdomar.

– De behoven är inte mindre nu än vad de varit, men de förändras i takt med samhällets utveckling, avslutar Barbro.

Alice Trolle - en inspirerande ledare

Grevinnan **Alice Trolle**, skaparen av FÖB. Målad av Hans Malmstedt, 1928. Tavlan är skänkt av Dr Hans Key-Åberg, för att hängas upp på det av FÖB byggda och skänkta Barnsjukhuset i Linköping, 20 juni 1930. Till tavlan hör en dikt skriven av givaren.

*Hon myllade i jorden ned ett frö.
Hon sådde det med händer,
trofast mjuka,
för våra barn, de lidande
och sjuka.*

Tavlan hänger idag på Universitetssjukhusets barnklinik i Linköping.

Foto: Hartmut Vogt

Alice Trolle är kvinnan som tog initiativ till Föreningen Östergötlands Barn och initiativ till uppförandet av Östergötlands första barnsjukhus, som inspirerade FÖB att bygga och driva Blåklintshemmet, och som var den drivande ledaren för en mängd andra projekt i FÖB:s namn, allt till förmån för sjuka och medellösa barn och ungdomar i Östergötland. För FÖB:s medlemmar var hon och förblir i minnet, en energisk, oförtröttlig, entusiasmerande och kärleksfull ikon som utträttade stordåd. Den beskrivningen är inte fel men den behöver breddas och fördjupas.

I boken *De voro ett lysande följe* ger Alice Trolle en presentation av sig själv.

”Tillåt att jag mig själv presenterar”, så börjar jag liksom Prologen i Pajazzo. Jag föddes den 20 juni, Floras dag, år 1872 i Stockholm. Min far hette Gustaf Fersen Gyldestolpe och min mor Alice Nie-roth. Jag är varken ful eller vacker och har alltid varit sådan. Jag har varit fullt medveten om detta, men jag tänkte alltid som så: Det gör detsamma hur jag ser ut, roligt skall jag ha i alla fall. Och roligt fick jag.

Ja, hon fick säkert ett roligt liv, men liksom andra människor hade hon också sina svåra stunder. Som en replik mot citatet ovan, måste sägas att hon var vacker, med en stolt och tjusig hållning. Hennes ord kan nog snarare uppfattas som ett utslag av hennes positiva livssyn. Hon var en klok och omdömesgill person som med kärlek och ömhet för människor runt omkring henne, inte minst för barnen, skaffade sig många vänner. Och med sitt sätt fångade hon ännu fler. Men trots det, hur kom det sig att grevinnan och landshövdingens hustru på Linköpings slott kunde, till synes utan större besvär, fånga så många kvinnor i Östergötland för en idé som var ny. Det var inte endast kvinnor hon övertygade utan till stor del även män. Och det var kvinnor av alla samhällsklasser, inte minst kvinnorna på landsbygden, som fångades av hennes idé om en länsövergripande förening som i sin gärning skulle tigga till sig alla de gåvor och bidrag som de avsåg att skänka till förmån för Östergötlands sjuka och behövande barn.

Det var naturligtvis inte utan besvär som hon lyckades med allt detta. Det var med hårt slit och stor uppfinningsrikedom som hon skred till verket. Med sin titel och bakgrund var det lätt för henne att kontakta politiker, ämbetsmän och företagare för att tala för sin sak. Men de skulle likväl överta-

las, och övertalade blev de i de flesta fall. Hon hade även lätt för att kontakta pressen och även deras representanter - redaktörer och journalister blev snart övertygade om att här fanns en kvinna med en stor idé som var värd att skriva om.

Tack vare tidningarnas artiklar fick idén om Föreningen Östergötlands Barn snabb spridning i länet. Till det kom Alice Trolles geniala idé att FÖB skulle vara en länsövergripande förening med en central styrelse och med lokala föreningar i varje stad och härad, vilket var det slutliga målet. Till detta bidrog säkert också det faktum att hon med emfas beskrev FÖB som en förening och med en uppgift som icke endast gällde för stunden utan också för framtiden. Det gav förmodligen en trygghet och övertygelse att detta var något att kämpa för. Men trots det, inte nog med att kvinnorna och männen skrev in sig som medlemmar i denna nya förening, ett stort antal av dem var också beredda att bilda lokala föreningar och styrelser, ha sammanträden och göra upp planer, och därutöver arbeta för att genomföra sina planer.

Det var uppenbarligen så att FÖB:s syfte, att hjälpa nödlidande barn, slog an en stark sträng hos de kvinnor och män som engagerade sig i FÖB. Men även om man kände starkt för denna gärning, så som vi alla kan göra, räcker det inte som förklaring varför Alice Trolle fick sådan framgång med FÖB. Hennes son Erik Trolle skrev 1972 bland annat så här om sin mor vid hundraårsminnet av hennes födelse, med anledning av hennes gärning:

”Generalen” vinner ej ensam slaget och Alice Trolle hade väl aldrig nått så långt med FÖB som hon gjorde om det ej vid hennes sida stått alla föreningens medlemmar, som stärkte hennes tro och stimulerade hennes sinne.

Det är så sant som det är sagt. Bland de kvinnor och män som har engagerat sig för FÖB:s sak har det även fun-

Alice Trolle, FÖB:s ordf. 1921-1953

nits starka och energiska profiler på både central och lokal nivå som tillsammans med alla andra i FÖB hjälpt till att driva verksamheten framåt. Det var nog ändå så att det till stor del var "generalen" Alice Trolles okuvliga engagemang, driftighet och entusiasm som drev på medlemmarna i alla led att utföra de stordåd de utförde.

Det finns många vittnesmål om hur människorna bjöds in till ett möte i en kyrka, skola eller hembygdsgård för att grevinnan Alice Trolle skulle komma och berätta om Föreningen Östergötlands Barn och den viktiga gärning som dess medlemmar hade att utföra. Exakt vad Alice Trolle sade vet vi inte, men i de flesta fall bildades vid samma tillfälle eller en tid därefter en lokalförening på orten. Man får känslan av en väckelserörelse när man läser om dessa vittnesmål och ser resultaten av dessa möten. Från inledningen i april 1921 växte FÖB till en förening som tio år senare hade 28 lokalföreningar och 4 000 medlemmar, i slutet av 1940-talet var medlemsantalet uppe i drygt 9 900 medlemmar.

• Utdrag ur kapitlet "Alice Trolle - en inspirerande ledare" i jubileumsboken *Med barnen i centrum*, av Ann-Marie och Sören Hjelm.

Redan från föreningens början lät FÖB tillverka olika artiklar, ofta med sitt kännemärke en blåklintsblossa. Bland annat små vykort ritade och målade av grevinnan Elisabeth Mörner på Sonstorps bruk i Finspång. Nedan visas ett par av korten.

Kerstin Edlund i FÖB Gullberg

En av de lokalföreningar som bildades redan 1922 i FÖB är Gullberg, en liten förening som sträcker sig över Maspelösa, Ljungs-Säby, Vreta Kloster, Berg och till Stjärnorp, och som ligger nordväst om Roxen och Linköping. Den första ordföranden var kaptanen Hans G Clausen. Därefter har föreningen haft åtta ordföranden före nuvarande ordföranden Catharina Reinholdsson, som är ordförande sedan 2017. Som ofta i FÖB-föreningarna har även ett par av ordförandena i Gullberg varit verksamma under många år, t ex Signe Sondén, ordförande mellan åren 1927 till 1951 och Svea Johansson, ordförande mellan åren 1953 till 1976.

Första sommarmötet

Gullbergs lokalförening har en rik historia som bland annat innefattar flera viktiga arrangemang. FÖB:s första sommarmöte 1931 arrangerades av Gullbergs lokalförening och de genomförde även sommarmöten åren 1946 och 1961. Sommarmötet 1961 innebar att ett mycket stort antal medlemmar samlades vid Bergsbaden invid Bergs slussar för att lyssna på ett par korta tal och ett föredrag, och därefter samlades till kaffefest och god samvaro. Deltagarna kom åkandes i bussar och bilar från sina respektive häradar.

Men hur intressant Gullbergs historia än är så går det inte att undvika att tiderna har förändrats. På grund av livets olika omständigheter så fick föreningen inte fram någon ordförande under ett par år kring sekelskiftet, men några medlemmar bestämde sig då för att föreningen inte får läggas ned, så de samlade sig till en liten informell styrelse för att hålla föreningen vid liv. En av dem var **Kerstin Edlund** som varit en engagerad medlem i Gullberg under många år.

Medlem sedan 1962

Kerstin berättar så här om sitt inträde i FÖB. Året var 1962, hon och Nils-David Edlund var nygifta och bodde

på Flemma Gård som Nils-David brukade. En dag kom en FÖB-medlem, Ann-Lisa Ström, cyklande hem till Kerstin och sade:

– Nu ska du bli medlem i FÖB, det kostar bara 2 kr och det har du råd med!

Det hör till saken att Kerstin kände Ann-Lisa sedan några år tillbaka genom hennes barn som var i samma ålder som Kerstin. Sagt och gjort, Kerstin blev medlem i FÖB, något som hon inte ångrat. Kontakten med medlemmar och folk i bygden har alltid varit stimulerande.

Kerstin, som är utbildad barnskötare, arbetade från 1984 vid olika särskolor i Linköping fram till sin pensionering 2005. År 1997 blev Kerstin kassör i föreningen. Sedan ett antal år är de fem personer i styrelsen med Catharina Reinholdsson som ordförande, som tillsammans med de övriga ansvarar för att FÖB Gullberg fortfarande finns kvar. För närvarande har föreningen 65 medlemmar.

Sociala hjälpbidrag

FÖB får regelbundet kollektpengar av kyrkorna i Vreta Klosters församling. Det hjälper föreningen att kunna ge bidrag till diakonerna som vanligen känner till vilka familjer som är i behov av lite hjälp - till julfirande, fritidsaktiviteter eller andra behov. Det handlar oftast om ensamstående mammor med barn, säger Kerstin. Det innebär att föreningen har återgått till det som under många år varit en kärna i FÖB:s verksamhet, nämligen social hjälpverksamhet.

Kerstin Edlund, FÖB Gullberg

Sommarmötet 1961. Bussar och bilar i långa rader skjutsade medlemmarna till mötet.

Sommarmötet 1961. Medlemmarna ställer upp sig för att tåga häradsvi i paraden.

Sommarmötet 1961. Fanborgen går först i paraden av folkdrätsklädda kvinnor.

Vilka namn var populärast?

Under de 60 år, 1931-1991, som FÖB delade ut utmärkelsen Moderlig Gärning till mödrar som hade fött och uppfostrat sina barn till välartade vuxna, har många kvinnors namn passerat revy. Närmare bestämt 321 olika namn.

Till de mer ovanliga namnen kan nämnas Elvira, Hilda och Rosa. De förekom endast en gång vardera under de sextio åren som Moderlig Gärning delades ut.

Bland de mest förekommande namnen var skillnaden i antal hårfin.

Vinnande namn blev Anna, som förekom 17 gånger. Tvåa var Elisabeth, 16 gånger. Maria förekom 14 gånger och Elsa 13 gånger. På delad femteplats med 10 gånger vardera återfanns Linnéa och Matilda.

För den oinvigde kan sägas att alla mödrar som tilldelades utmärkelsen Moderlig Gärning fick, förutom äran, en vacker silverbrosch med en blåklintsblossa i mitten och med blomblad av emalj och sitt namn ingraverat på baksidan. Dessutom en bankbok med en summa riktad helt till den utsedda modern, ett kaffekalas för hela familjen och en stor tårta att ta med hem. FÖB delade helst ut utmärkelsen i kyrkan. Kaffefesten skedde vanligen i hembygdsgården eller i en liknande lokal.

MED BARNEN I CENTRUM

100 år av hjälpverksamhet för sjuka och behövande barn i Östergötland

MED BARNEN I CENTRUM

100 år av hjälpverksamhet för sjuka och behövande barn i Östergötland

Ann-Marie och Sören Hjelm

FÖB:s jubileumsbok, *Med barnen i centrum*, som Ann-Marie och Sören Hjelm publicerar senare i sommar, är en bok som täcker in det mesta av allt som Föreningen Östergötlands Barn har uträttat och sysslat med under de etthundra åren, från bildandet 1921 till 2021.

Naturligtvis finns ett kapitel om grundaren Alice Trolle, om hennes liv före bildandet av FÖB och om alla hennes år som föreningens engagerade och drivande ordförande.

FÖB:s stora uppgifter, som byggandet av det första barnsjukhuset i Linköping och som sedan skänktes till landstinget, samt det första konvalescenthemmet för barn, Blåklintshemmet, berättas det utförligt om. Likaså om utmärkelsen Moderlig Gärning, med flera exempel på duktiga mödrar.

De omtalade landskapsresorna och sommarmötena finns utförligt beskrivna, liksom alla de jubileer som föreningen firat under åren. Vadsternas första lekskola och ett hem för flickor i Mjölby är andra exempel på den stora hjälpverksamhet som FÖB bedrivit. Föreningens stora bidrag vid byggandet av Ronald McDonald Hus vid Universitetssjukhuset i Linköping är ett exempel på att FÖB inte själva behöver utföra alla stora hjälpprojekt. Ronald McDonald Hus är till stor hjälp med boende för familjer som har svårt sjuka barn som måste vårdas långt hemifrån.

Boken innehåller 13 intressanta kapitel och är illustrerad med ett mycket stort antal bilder.

Boken "Med barnen i centrum" visar på FÖB:s stora pionjärinsats i Östergötland för barnsjukvård av olika slag. Den berättar också om en förening som i barnavårdandets tjänst engagerade många kvinnor och män av alla samhällsklasser. En förening som växte till nära 10.000 medlemmar när den var som störst. En förening som fyller 100 år i år och som förhoppningsvis kommer att hjälpa barnen i Östergötland i många år till.

Kate Lundstedt och Gunnar Hillar

Gunnar Hillar var Blåklintens redaktör mellan åren 2001 till 2012. När han tillträdde behövde tidningen och dess distribution förnyas och få lite stabilare form. När Gunnar tog sig an tidningen gjorde han det på ett för honom typiska sätt, med noggrannhet och framförhållning. Så det var säkert en rolig och stimulerande tid. Det hade dessutom gått en tid sedan medlemsregistret senast uppdaterades så även där fanns det ett digert arbete att hugga tag i.

KTH och Datasaab

Gunnar är född och uppvuxen i Mjölby. Efter gymnasiet sökte han till KTH i Stockholm. Hans civilingenjörsexamen hade inriktning på elektronik och teleteknik. Det blev inget arbete med telefonapparater för Gunnars del men desto mer av datorer.

Efter sin examen i Stockholm flyttade han tillbaka till Östergötland. Gunnar fick arbete på Datasaab i Linköping och började arbeta med konstruktion av datorer. Han utvecklade centralenheten i Saab:s första flygande dator och därefter ledde han utvecklingen av industriella datorsystem. Och på Datasaab blev han kvar hela livet, även om företaget fick nya ägare och bytte namn flera gånger.

Kate var kärleken

För många medlemmar är Gunnar känd som livskamrat till vår tidigare ordförande i FÖB, **Kate Lundstedt**. De träffades 1996 på en resa till Grekland. Kate arbetade då på Vadstena Folkhögskola. Gunnar hade studerat arkeologi, som är ett av hans stora intresseområden. Skolan arrangerade en resa till kända arkeologiska platser i södra Grekland, som Gunnar anmälde sig till. Kate var med på resan och deras gemensamma liv tog därefter sin början. Nästan tjugo år fick de leva tillsammans innan Kate avled år 2015. Men Kates barn har kvar en nära kontakt med Gunnar. Gunnar var en trogen medföljare när Kate var iväg på sina många besök bland lokalföreningarna. Besöken resulterade ofta i form av text och bild i Blåklinten.

Gunnar har inte bara haft arkeologi som ett stort intresse. Under många år var han engagerad i orientering, både på lokal, riks- och internationell nivå, framför allt som kartritare och i olika kartkommittéer.

Gunnar anser att FÖB har en uppgift även i framtiden. Det kommer alltid att finnas behov av att ekonomiskt hjälpa sjuka barn när samhällets resurser inte räcker till, för att ge dem lite guldkant i tillvaron.

Under många år, från Blåklintens premiär 1931 till början av 1960-talet förekom det många annonser från olika företag i länet i tidningen, vilket Blåklinten var beroende av för att gratis kunna delas ut till alla medlemmar. Annonserna kunde vara små men också upp till helsidor. Här ges ett par exempel på flitiga annonsörer.

Svensk
Barnstrumpa
hellylle

Willa

mjuk
och vacker
men ändå stark
och därtill billig.

"Den bästa Ni kan få"

Östgöta banken
*Länstidning i
landets tjänst*

mottager penningar på

KAPITALSAMLINGSRÄKNING

Sparinstitutets högsta inlånings-
ränta. Räntegottgörelse två
gångar årligen.

GYNNÄ PROVINSENS EGEN
BANK

Alltid Nyheter

HANDSKAR, VAN-
TAR och VÄSKOR

Stort urval. Billiga priser.

ELLA EDBERGERS EFTR.
HANDSKAFFÄR

S:t Larsgatan 24 - Linköping - Tel. 2511

Barnsjukhuset förr och nu

De flesta FÖB-medlemmar känner naturligtvis till att FÖB lät uppföra det första barnsjukhuset i Linköping och Östergötland 1930, för att därefter skänka det till landstinget. Barnsjukhuset byggdes ut i omgångar både under 1940- och 1950-talen.

Efter 1978 kunde barnkliniken flytta från FÖB:s gamla barnsjukhus till nya lokaler i det så kallade huvudblocket på universitetssjukhuset, med mottagningen på plan 9, neonatalavdelningen (avd 15) på plan 11 och övriga vårdavdelningar (avd 16 A och B) på plan 15. Här finns även lekterapi, sjukhusskola, bibliotek, expeditioner med mera.

(Från en intervju med klinikchefen, professor Yngve Larsson, i samband med Barnsjukhusets 50-årsjubileum, i Blåklinten 1980.)

Blåklinten har fått ett samtal med chefen på dagens barnsjukhus i Linköping, **Catrin Furuhielm**, som är barnläkare och sjukhusets verksamhetschef. Hon har arbetat på barnsjukhuset sedan 1998. Catrin Furuhielm är också insatt i det gamla barnsjukhusets historia i och med att hon har haft Sven Mattsson som kollega och som överläkare i många år. Sven Mattsson, som är känd som vice ordförande i FÖB, är kanske en av få inom dagens läkarkår som en gång i tiden har arbetat i det barnsjukhus som FÖB en gång byggde. Sven är pensionär sedan länge men har fortsatt att arbeta, både utomlands och på barnkliniken men börjar nu att trappa av.

Sedan 2017 har barnkliniken ett officiellt namn: H.K.H. Kronprinsessan Victorias barn- och ungdomssjukhus. Namnet kan vara lite missvisande eftersom det inte är ett helt sjukhus, säger Catrin Furuhielm, samtidigt som det markerar att man nu har

Catrin Furuhielm, verksamhetschef på barnsjukhuset.

alla aktuella barnverksamheter inom sina väggar: medicinsk vård, kirurgi, pediatrik och neonatalvård, det vill säga allt som rör den lilla barnkroppen. Det innebär att det numera är väldigt få barn som ligger inne på andra kliniker på sjukhuset, undantagen är de barn som behöver intensivvård och hjärnkirurgi. Barnsjukhuset behandlar alla patienter mellan 0 och 18 år.

En fördel med den samlade barnvården på barnsjukhuset är att alla barn vårdas av barnläkare och personal som är vana med vård av barn. Det är en stor fördel, säger Catrin Furuhielm. Det kommer även läkare från vuxensidan till barnsjukhuset men det finns alltid barnläkare på plats.

Inom parentes sagt, var det också grundtanken med det Barnsjukhus som FÖB uppförde, att barn ska vårdas på barnsjukhus och av barnläkare.

Catrin Furuhielm är chef över 349 personer, och under sig har hon 13 vårdchefer och ett antal överläkare samt all övrig personal. Barnsjukhuset har 4 vårdavdelningar, 2 öppnarmottagningar och 2 avdelningar för dagvård, lekterapi samt sjukhusskola.

Förutom att de symptom som ska behandlas i stor utsträckning är annorlunda idag än förr, så är t ex antal vårdplatser (sängar) mycket färre idag. Förr låg både barn och

vuxna patienter längre tid på sjukhus. I dag är behandlingarna utvecklade och effektivare och man har bättre kunskap och metoder för att se vilka patienter som kräver övervakning på sjukhuset och vilka som kan bo hemma efter en behandling. Numer vill man ha patienterna så kort tid som möjligt ineliggande på sjukhuset både av medicinska och ekonomiska skäl. Det gäller både barn och vuxna.

Catrin Furuhielm berättar att barnsjukhuset har ett nära och bra samarbete med Ronald McDonald Hus, som ligger alldeles intill sjukhusets område. RMD är till för familjer som behöver finnas nära sitt svårt sjuka barn vid en längre sjukhusvistelse eller om avståndet till sjukhuset är mycket långt.

FÖB har under åren stöttat både RMD och barnkliniken med olika bidrag. Catrin Furuhielm berättar, att det är inte ovanligt att de får bidrag till något bestämt ändamål eller en bestämd avdelning. För att kliniken bättre ska kunna se till att alla patienter och avdelningar får del av bidragen har man startat något som man kallar för "Guldkantsgruppen". Det innebär att bidrag samlas till en gemensam kassa och som alla vårdavdelningarna kan lämna förslag till saker som kan sätta lite guldkant i vistelsen på barnsjukhuset.

Det kan vara allt möjligt som man satsar på för att muntra upp. Ett av de senare exemplen är små elektriska bilar som barnen kan sitta på och köra inomhus, så ibland kan det nästan vara lite farligt och gå i korridorerna, säger Catrin och skrattar.

I Guldkantsgruppen finns det representanter från alla avdelningar så att alla får samma möjligheter. Man är också tydlig med sin filosofi i detta avseende till alla som vill ge bidrag till barnsjukhuset. Men man tar givetvis också tacksamt emot hjälp till något speciellt ändamål om givaren vill det.

Decennium för decennium

Nedan ges en kort sammanfattning av FÖB:s verksamhet under de gångna etthundra åren.

• 1920-talet •

• Föreningen Östergötlands Barn (FÖB) bildas den 6 april 1921 vid ett möte i Linköpings läroverk. Grevinnan Alice Trolle, Linköping, är initiativtagare till föreningen och är dess första ordförande.

• Linköpings stads lokalförening av FÖB bildas vid samma tillfälle, 6 april 1921. Ytterligare 12 lokalföreningar bildas detta första år.

• Tillverkning och försäljning av ”propaganda-artiklar”: brevkort, barndockor klädda i Östgötadräkt, kaffekoppar med fat märkta med en blåklint och föreningens namn, m.m.

• Hjälpverksamhet i olika former bedrivs av lokalföreningarna.

• FÖB beslutar sig för att samla in penningmedel för att bygga ett barnsjukhus i Linköping, som ska skänkas till Östergötlands läns landsting.

• Arkitekt Axel Brunskog skänker ritningar för byggandet av ett

barnsjukhus och utses till kommunens kontrollant av byggnationen.

• 1930-talet •

• FÖB:s Barnsjukhus i Linköping invigs den 20 juni 1930, och skänks samtidigt till landstinget.

• De 34 vårdplatserna utnyttjas nästan till fullo redan från början.

• Efter tio år har FÖB 28 lokalföreningar med 4000 medlemmar.

• FÖB beslutar sig för att bygga ett konvalescenthem för 15-20 barn, som ska ligga i Linköping.

• Blåklintshemmet, som konvalescenthemmet kommer att heta, invigs den 4 juli 1935. Det nya hemmet, som bl a ger avlastning av vårdplatser för Barnsjukhuset, drivs av FÖB.

• Det första Sommarmötet - med många deltagare från olika delar av Östergötland - hålls i Vreta Kloster 1931, och skulle därefter följas av många sommarmöten under årens lopp.

• FÖB:s medlemstidning Blåklinten utkommer med sitt första nummer i februari 1931.

• Vid Mors Dag, den 1 maj 1932, utdelas för första gången FÖB:s uppskattade hyllning Moderlig Gärning, till mödrar som fött och uppfostrat många barn i Östergötland.

• FÖB:s första systerförening, Östgötabarn i Stockholm, bildas 1932 och verkar fram till 1977 då den upphör. Dessutom startar FÖB i Norrköping en systerförening 1934 och driver sin verksamhet i 20 år. Deras första stora insats är att bygga ett barn- och mödrahus

i staden och skänka det till kommunen.

• Sommaren 1939 börjar FÖB i Linköping med Lekledarverksamhet (parklek) i Trädgårdsföreningen, med stort deltagande. Verksamheten upprepades varje sommar till sommaren 1942, men det är osäkert i hur många år det upprepades därefter.

• Redan i början av decenniet öppnar FÖB de första s. k. Kakaostugorna, i vilka barn med lång väg till skolan serveras varm mjölk med kakao, d v s mjölkchoklad. Fortsättning följer under hela 1940-talet och något år in på 1950-talet.

• 1940-talet •

• Ett tiotal vårdplatser för sjuka barn från krigets Finland tas emot på Blåklintshemmet.

• Tre ungdomar får stipendium för hjälp till högre studier.

• Drygt 120.000 Blåklintskort har sålts sedan starten tio år tidigare, som förtjänst till FÖB:s bidragsverksamhet.

• FÖB anordnar ett stort lotteri, med en bil som första pris, som gav ett tillskott till Blåklintshemmet driftskostnad.

• FÖB startar på Blåklintshemmet, i samarbete med Hörselfrämjandet och Manillaskolan i Stockholm, sin första labiologikurs (mun- och läppavläsning) för döva och hörselsvaga barn. Kurserna fortsätter varje sommar, även under en stor del av 1950-talet.

• Lokalföreningen i Vadstena öppnar en lekskola för 3-5-åringar

i november 1947. Den drivs till november 1965, då kommunen tar över verksamheten.

- Östgötakvinnor i Örebro är den tredje systerföreningen till FÖB. De startar sin verksamhet 1946 och föreningen drivs fram till och med 1988.

- Vid slutet av decenniet har FÖB drygt 9 900 medlemmar.

1950-talet

- Alice Trolle fyller 80 år den 20 juni 1952. Hon blir varmt hyllad vid sommarmötet i Åbäcksnäs i Gryt den 4 juli, där cirka 1 000 FÖB-medlemmar samlats.

- Söndagen den 2 augusti skänker och överlämnar FÖB, Blåklintshemmet till Östergötlands läns landsting, som planerar att där upprätta en skola för hörselsvaga barn. FÖB har inte längre råd att driva Blåklintshemmet, men namnet kommer att behållas.

- Den 20 september 1953 avlider FÖB:s ordförande, grevinnan Alice Trolle. Vice ordförande Elsa Löfgreen, Norsholm, utses därefter till ny ordförande för FÖB.

- Den högtidliga begravningsgudstjänsten sker i Linköpings domkyrka den 25 september, med många FÖB-medlemmar och andra sörjande som närvarande.

- Gravsättningen i Fulltofta kyrka i Skåne, ägde rum i mildt höstväder den 24 oktober, i närvaro av den bortgångnas närmaste anhöriga samt gårdens trotjänare och tidigare medarbetare.

- En minnessten över Alice Trolle avtäckts vid Blåklintshemmet, på FÖB:s årsmötesdag tisdagen den 1

december 1953.

- I mitten av 1950-talet bedriver FÖB sommarkurser för spastiska barn (CP-skadade barn) på Blåklintshemmet, i samarbete med barnkliniken på Linköpings lasarett. Verksamheten pågår i cirka tio år.

- FÖB instiftar två stipendier på vardera 1 000 kr till a) barn eller ungdom med fallenhet för studier, och b) konstnärliga anlag eller utpräglade anlag för visst hantverk.

- FÖB abonnerar platser på konvalescenthemmet Solåsen i Krok-ek, för 15 mildt sjuka och svaga barn som behöver frisk skogsluft, god mat och omvårdnad.

• 1960-talet •

- Centralstyrelsens och lokalföreningarnas hjälpverksamhet till behövande barn fortsätter under hela 1960-talet. Likaså all annan FÖB-verksamhet, t ex utdelning av Moderlig Gärning, stipendier till begåvade musik- och konststudierande ungdomar, sommarkurser för spastiska barn, bidrag till landstingets hörselvård, sommar- möten för medlemmar m.m.

- FÖB startar ett flickhem i Mjölby, för utvecklingshämmande flickor, som en sluss mellan skola och ett vuxet liv. Verksamheten pågår i ungefär tio år.

- Försäljning av FÖB-presentartiklar har återupptagits och förnyats, till förmån för lokalföreningarnas bidragskassor.

- Landstingets hörselskola på Blåklintshemmet upphör och ersätts med vård för nyblivna mödrar.

- År 1963 blir Linnea Ehrenkrona,

Mjölby, ny ordförande för FÖB och centrastyrelsen.

• 1970 - 2021 •

- Under alla decennier sedan starten 1921 har FÖB haft en vilja och förmåga att starta nya sociala projekt, samtidigt som man fortsatt med den viktiga grunden för FÖB, att på olika sätt med gåvor och bidrag stödjade sjuka och behövande barn och ungdomar i Östergötland. Det är ganska naturligt att verksamheten har förändrats under de senaste femtio åren. Villkoren för social verksamhet har förändrats, kommuner och landsting har tagit över ansvaret. Stödhemmet i Mjölby för utvecklingshämmande flickor som FÖB startade 1964 och drev i tio år, är det sista projektet med egen verksamhet som FÖB har initierat.

- Många av de projekt som FÖB var initiativtagare till, såsom Barnsjukhuset, Blåklintshemmet, hörselvård och spastikervård, flickhemmet och olika kurserverksamheter är inte längre aktuella för en förening att kunna starta och driva. Men behoven av stöd till socialt utsatta och sjuka barn och ungdomar är stort även idag, och där har FÖB både på central och lokal nivå fortsatt under alla år att ge stöd. Till exempel under år 2020 gav centralstyrelsen och lokalföreningarna över 650 000 kr till olika behov i Östergötland.

- FÖB har två ordförandebyten efter Linnea Ehrenkrona. Kate Lundstedt, Vadstena, 1995, och därefter Annika Hassel, Söderköping, 2012. Annika Hassel är fortfarande ordförande år 2021.

fortsättning nästa sida ...

... fortsättning

- Ett annat exempel är att FÖB vid två tillfällen har bidragit till byggnation respektive utbyggnad av Ronald McDonald Hus i Linköping, med sammanlagt 1 500 000 kr. En verksamhet som finns i fem städer med universitetssjukhus. Ronald McDonald Hus ger familjer som har ett svårt sjukt barn som vårdas på ett av dessa sjukhus långt hemifrån, möjlighet att bo i en hemmiljö nära sjukhuset vilket underlättar för familjen och det sjuka barnet att träffas under vårdtiden.
- FÖB har också regelbundet gett stora bidrag till barnklinikerna i Linköping och Norrköping samt ex stöd till deras lekterapi och andra avkopplande verksamheter under barnens vårdtid.
- FÖB delar ut tre stipendier på vardera 10 000 kr varje år. Ett till unga musikstuderande eller unga musiker till minne av Alice Trolle, FÖB:s grundare. Ett till konstnärer i början av sin karriär till minne av den östgötska skulptrisen Carin Nilson. Samt ett till personer som, i Alice Trolles anda, utbildar sig inom barn- och ungdomshälsövård.
- FÖB har därmed kvar sitt ursprungliga syfte, att med gåvor och bidrag hjälpa sjuka och behövande barn och ungdomar i Östergötland.

Det vackraste i världen . . .

Det vackraste i världen är kärleken hos mor,
den är så sann och ärlig, den är så stark och stor.
Det mjukaste i världen är väl en moders smek,
där gömmes inga taggar, där finnes intet svek.

Från barnaårens lekar till allvarsårens strid
dig följer modersblicken så kärleksfull och blid.
Den är som ljus i mörker, den är som sol i sky
och ständigt lika gammal men ändå alltid ny.

Och av allt ljus i världen, av kärlek, tro och hopp
går ingenting i livet mot moders kärlek opp;
den är sig alltid lika i glädje som i sorg –
En moders blick är solen i sagans vackra borg.

Giv därför mor det bästa av allt vad gott du har
till tack för allt det goda hon i sitt hjärta bar,
till tack för allt det goda, hon drömt, trott och tänkt!
Ty mor har ändå alltid det bästa villigt skänkt.

WILLIAM BODINGH

Den här vackra dikten publicerades i Blåklinten i mars 1965. Under många år publicerade FÖB regelbundet dikter i Blåklinten, av både lokala och nationella poeter. Framst förekom de på tidningens framsida, men ibland även inne i tidningen.

Om **William Bodingh** går att läsa följande på runeberg.org/:

"Bodingh, William (1882–1939), poet, painter, Sweden.

William Bodingh (1882 - 1939), född i Njurunda (Sundsvall, Medelpad) där han bodde hela sitt liv. Son till Bror Bodingh. Var produktiv som målare särskilt i olja, akvarell och gouache, gärna med landskapsmotiv från hemtrakten och Sundsvall. Han var också diktare och gav ut flera samlingar lyrik. Hans måleri var realistiskt, han eftersträvade en förhållandevis trogen redogörelse för det motiv han såg. Färgskalan var ganska hög".